

Recensie: *De filosoof als outcast* – Denken als ontwrichting

René Oudewegs *De filosoof als outcast* is geen toegankelijk instapboek in de filosofie, maar een uitdagend, soms confronterend manifest over wat denken werkelijk betekent wanneer het zijn scherpe rand behoudt. Het boek keert zich expliciet tegen de hedendaagse tendens van publieksfilosofie, waarin toegankelijkheid en populariteit vaak gepaard gaan met vereenvoudiging en conformisme. In plaats daarvan verdedigt Oudeweg een radicaal ander beeld: de filosoof als buitenstaander, als iemand die niet verbindt maar ontregelt.

Vanaf het openingshoofdstuk, waarin Socrates wordt neergezet als een storende figuur in plaats van een geëerde grondlegger, zet Oudeweg de toon. Socrates verschijnt hier niet als wijze leermeester, maar als iemand die sociale en intellectuele structuren ondermijnt door zijn compromisloze manier van vragen stellen. Filosofie is in deze lezing geen middel tot consensus, maar een praktijk die juist weerstand oproept.

Wat volgt is een reeks portretten en filosofische beschouwingen waarin telkens een andere gedaante van de “outcast” wordt verkend. Zo wordt Ton Lemaire gepresenteerd als een denker die zich terugtrekt uit de versnelling van de moderne wereld en kiest voor traagheid, aandacht en verbondenheid met het landschap. Zijn denken vormt een stil, maar krachtig verzet tegen de instrumentele logica van de moderniteit.

Daartegenover staan de “vernietigende critici” zoals Emil Cioran, Albert Caraco en Thomas Bernhard, wier werk elke vorm van troost of systematiek afbreekt. Oudeweg laat overtuigend zien hoe deze denkers filosofie bedrijven als een vorm van erosie: niet bouwen, maar afbreken. Hun denken is intens, vaak nihilistisch, maar tegelijkertijd noodzakelijk als tegenkracht tegen intellectuele gemakzucht.

Een bijzonder sterk onderdeel van het boek is de analyse van de politiek gemarginaliseerde filosoof, met figuren als Jan Patočka en Jean Améry. Hier krijgt filosofie een existentiële urgentie: denken wordt een daad met risico's, soms zelfs met dodelijke gevolgen. Oudeweg maakt duidelijk dat filosofie nooit volledig losstaat van macht en dat werkelijk kritisch denken vaak een prijs heeft.

Stilistisch is het boek consistent en doordacht. Oudeweg schrijft in lange, zorgvuldig opgebouwde zinnen die de lezer dwingen tot traag lezen. Dat past bij zijn boodschap, maar kan ook als zwaar of repetitief worden ervaren. Het boek vraagt inzet en geduld; snelle inzichten of hapklare conclusies biedt het niet.

Toch ligt juist daarin de kracht én zwakte van het werk. Aan de ene kant is het een verademing om een boek te lezen dat weigert te behagen en dat filosofie serieus neemt als ontwrichtende praktijk. Aan de andere kant schuilt er een risico in de bijna principiële afwijzing van toegankelijkheid: soms lijkt het boek zich zo sterk af te zetten tegen publieksfilosofie dat het zelf in een soort elitair isolement belandt.

Desondanks is *De filosoof als outcast* een indrukwekkend en coherent betoog dat de lezer dwingt na te denken over de rol van filosofie in de samenleving. Oudeweg stelt impliciet een ongemakkelijke vraag: willen we filosofie die ons geruststelt, of filosofie die ons uit balans brengt?

Dit boek kiest onmiskenbaar voor het laatste. En precies daarom is het de moeite waard.